

ISSN 2311-5491

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

НАУКОВИЙ ЧАСОПИС

НАЦІОНАЛЬНОГО ПЕДАГОГІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
ІМЕНІ М. П. ДРАГОМАНОВА

Серія 5

Педагогічні науки:
реалії та перспективи

Випуск 87

Видавничий дім
«Гельветика»
2022

ФАХОВЕ ВИДАННЯ
затверджено наказом Міністерства освіти і науки України № 886
від 02.07.2020 р. (додаток 7) (педагогічні науки, соціальна робота)

Державний комітет телебачення і радіомовлення України
Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації Серія КВ № 23508-13348 ПР від 03.08.2018 р.

**Науковий журнал включено до міжнародної наукометричної бази
Index Copernicus International (Республіка Польща)**

Офіційний сайт видання: www.chasopys.ps.npu.kiev.ua

Схвалено рішенням Вченої ради НПУ імені М. П. Драгоманова
(протокол № 11 від 26 травня 2022 року)

Редакційна колегія:

- Биковська О. В.* – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри позашкільної освіти, Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова;
- Борисов В. В.* – доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри педагогіки і методики навчання, Хортицька національна навчально-реабілітаційна академія;
- Гевко І. В.* – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри комп'ютерних технологій, Тернопільський державний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка;
- Захаріна Є. А.* – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри теоретичних основ фізичного та адаптивного виховання, Класичний приватний університет;
- Дем'яненко Н. М.* – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри педагогіки, Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова;
- Кивлюк О. П.* – кандидат педагогічних наук, доктор філософських наук, професор, завідувач кафедри філософії, іноземних мов та соціально-гуманітарних дисциплін, Київський інститут інтелектуальної власності та права Національного університету «Одеська юридична академія»;
- Кононенко А. Г.* – кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач науково-організаційного відділу, Інститут професійно-технічної освіти НАПН України;
- Макаренко Л. Л.* – доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри інформаційних систем і технологій, Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова;
- Олефіренко Т. О.* – кандидат педагогічних наук, доцент, декан педагогічного факультету, Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова;
- Савенкова Л. В.* – кандидат педагогічних наук, доцент, директор Наукової бібліотеки Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова;
- Смирнова І. М.* – доктор педагогічних наук, професор, заступник директора з науково-педагогічної роботи, Дунайський інститут Національного університету «Одеська морська академія»;
- Фаст О. Л.* – кандидат педагогічних наук, доцент, проректорка з науково-педагогічної роботи та міжнародної співпраці, Комунальний заклад вищої освіти «Луцький педагогічний коледж» Волинської обласної ради;
- Хижна О. П.* – доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри теорії та методики музичної освіти, хорового співу і диригування, Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова;
- Занда Е. Рубене* – доктор педагогічних наук, професор Латвійського університету (Латвія);
- Андрушкевич Фабіан* – доктор педагогічних наук, професор, Опольський університет (Польща);
- Конрад Яновський* – PhD, ректор, Економіко-гуманітарний університет у Варшаві, (Польща);
- Мудрецька Ірена* – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри спеціальної освіти, Опольський університет (Польща).

**НАУКОВИЙ ЧАСОПИС НАЦІОНАЛЬНОГО ПЕДАГОГІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ
Н 34 М. П. ДРАГОМАНОВА. Серія 5. Педагогічні науки: реалії та перспективи.** Збірник наукових праць /
М-во освіти і науки України, Нац. пед. ун-т імені М. П. Драгоманова. – Випуск 87. – Київ : Видавничий
дім «Гельветика», 2022. – 144 с.

УДК 37.013(006)

У статтях розглядаються результати теоретичних досліджень і експериментальної роботи з питань педагогічної науки; розкриття педагогічних, психологічних та соціальних аспектів, які обумовлюють актуалізацію поставленої проблеми і допоможуть її вирішувати на сучасному етапі розвитку освіти.

Статті у виданні перевірені на наявність плагіату за допомогою програмного забезпечення StrikePlagiarism.com від польської компанії Plagiat.pl.

ЗМІСТ

<i>Анічкіна О. В., Романишина Л. М., Чайка М. В., Авдєєва О. Ю.</i> СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ТА МОЖЛИВОСТІ ДИСТАНЦІЙНОГО ВИВЧЕННЯ КОЛОЇДНОЇ ХІМІЇ В ЗАКЛАДІ ВИЩОЇ ОСВІТИ.....	5
<i>Білявець А. Я.</i> КРИТЕРІАЛЬНО-РІВНЕВИЙ ПІДХІД ДО РОЗВИТКУ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МОЛОДШИХ ІНСПЕКТОРІВ ПРИКОРДОННОЇ СЛУЖБИ В СИСТЕМІ ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ.....	9
<i>Вихор С. Т., Радченко О. Я.</i> ПРОБЛЕМА УНИКНЕННЯ СЕКСИЗМУ В РЕКЛАМІ: ТЕНДЕНЦІЇ ТА НАСЛІДКИ.....	15
<i>Вишківська В. Б., Кондратенко Л. І., Патлайчук О. В., Малінка О. О.</i> СТУДЕНТОЦЕНТРОВАНЕ НАВЧАННЯ ЯК ФАКТОР УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИВО	20
<i>Гнидюк О. П.</i> КОНЦЕПТУАЛЬНІ ОСНОВИ НЕПЕРЕРВНОЇ ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ ОФІЦЕРІВ-ПРИКОРДОННИКІВ НА ТАКТИЧНОМУ ТА ОПЕРАТИВНОМУ РІВНЯХ ВІЙСЬКОВОЇ ОСВІТИ.....	24
<i>Зузяк Т. П., Білозерська Г. О., Кравцова Н. Є., Сізова Н. С., Кравченко І. М.</i> ТЕХНОЛОГІЇ ІНТЕГРОВАНОГО ПОЛІХУДОЖНЬОГО НАВЧАННЯ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МИСТЕЦЬКИХ ДИСЦИПЛІН.....	30
<i>Козловський Ю. М., Опачко М. В., Цюприк А. Я., Дешко Н. В.</i> ФОРМУВАННЯ ДУХОВНОЇ КУЛЬТУРИ ОСОБИСТОСТІ У КОНТЕКСТІ СУЧАСНИХ ВИКЛИКІВ.....	33
<i>Кропочева Н. М.</i> ПЕДАГОГІЧНІ ВИДАННЯ НІМЕЦЬКОЮ МОВОЮ З ФОНДУ ДЕРЖАВНОЇ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНОЇ БІБЛІОТЕКИ ІМЕНІ В. О. СУХОМЛІНСЬКОГО: БІБЛІОГРАФІЧНИЙ КОНТЕКСТ.....	39
<i>Лемко Г. І., Дідух І. Я.</i> ЗНАЧЕННЯ СІМ'Ї У ФОРМУВАННЯ САМООЦІНКИ ДИТИНИ.....	45
<i>Лимар Л. В.</i> МОДЕЛЬ ФОРМУВАННЯ АНГЛОМОВНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ АКАДЕМІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ДОКТОРІВ ФІЛОСОФІЇ МЕДИЧНОГО ПРОФІЛЮ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ.....	49
<i>Логвиненко В. М., Грицанюк В. В.</i> ЦИФРОВА ТРАНСФОРМАЦІЯ СУСПІЛЬСТВА ТА ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ФАХІВЦІВ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ: СУЧАСНІ ВИКЛИКИ.....	53
<i>Лютвієва Я. П., Полежаєва О. В.</i> ЦИФРОВЕ НАВЧАННЯ: КЛЮЧОВІ ТЕРМІНИ ТА ПОНЯТТЯ.....	57
<i>Мешко А. М., Васкевич О. Є.</i> ВИКОРИСТАННЯ ПРОЄКТНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ПРИ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ВИКЛАДАЧІВ ДИЗАЙНУ.....	63
<i>Нелін Є. В.</i> ДОСЛІДЖЕННЯ ПСИХОАНАЛІТИЧНОЇ ПЕДАГОГІКИ В ІДЕЯХ ПОСТ'ЮНГІАНЦІВ.....	68
<i>Павленко О. А.</i> ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ ПІДРОЗДІЛІВ ЗВ'ЯЗКУ ДО УПРАВЛІНСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЯК ПЕДАГОГІЧНА ПРОБЛЕМА.....	72
<i>Поляков І. О., Гуска М. Б., Мазур В. Й., Романенко О. І., Мичковська Л. І.</i> СУТНІСТЬ ТА СТРУКТУРА ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ ТРЕНЕРІВ З ОДНОБОРСТВ ДО ПОБУДОВИ РАЦІОНАЛЬНИХ ТАКТИЧНИХ СХЕМ	77
<i>Рикачевський О. В.</i> ДЕОНТОЛОГІЧНИЙ ПІДХІД ДО ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ МЕДИЧНИХ СЕСТЕР.....	83

5. Lymar L. V. (2021) Struktura ta zmist anhlovnoyi akademichnoi komunikativnoi kompetentnosti maibutnikh doktoriv filosofi haluzi Okhorona Zdorovia. [Structure and content of English academic communicative competence by future medical PhDs] Medychna osvita. Vol. 4: P. 90–96. [in Ukrainian]
6. Ordu, K. S. (2021) Prezentatsiia modeli formuvannia informatsiino-komunikativnoi kompetentnosti maibutnikh simeinykh likariv [Presentation of model of training the information-communicative competence of future family doctors]. Dys... doktora filosofii 015 Profesiina osvita. Derzhavnyi zaklad «Pivdenoukraiynskiy natsionalnyi pedahohichnyi universytet imeni K. D. Ushynskoho» Odesa. [in Ukrainian]
7. Tur O.M. (2019) Teoretychni i metodychni zasady formuvannia komunikativnoi kompetentnosti maibutnikh fakhivtsiv iz dokumentoznavstva ta informatsiinoi diialnosti v protsesi profesiinoi pidhotovky [Theoretical bases of training communicative competence of future specialists in document affairs and informational activity during professional training] avtoref. dys. ... d-ra ped. nauk : 13.00.04 / Kharkiv. nats. ped. un-t im. H. S. Skovorody. Kharkiv, 40 p. [in Ukrainian]
8. Tymbrovska, Kh. I. (2017) Metodyka formuvannia u maibutnikh likariv-pediatriv profesiino oriietovanoi anhlovnoyi kompetentnosti v usnomu spilkuvani [Method of developing professional English competence in oral communication by the future]. avtoref. dys. ... kand. ped. nauk : 13.00.02 / Ternopilskiy nats. ped. un-t im. V. Hnatiuka Ternopil. 20 p. [in Ukrainian]
9. Chorna I. (2017) Lihvodydaktychna model formuvannia anhlovnoyi leksychnoi kompetentnosti u pysemnomu spilkuvani maibutnikh marketolohiv [Linguo-didactic model of shaping English lexical competence in communication of future marketologists]. Naukovi zapysky Ternopilskoho natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni Volodymyra Hnatiuka. Serii: pedahohik № 1. P. 108–113. [in Ukrainian]

Lyamar L. V. A model of the formation of English-language communicative academic competence of future doctors of philosophy of the medical profile in the conditions of distance learning

The article represents analysis of existing approaches to shaping the English communicative competence of different specialists in Ukraine. The author has not found any studies of English communicative competence of future medical PhDs upon the literature review. The author states that such studied, regarding both undergraduate and postgraduate education in Ukraine are absent. The article offers an author's model of shaping the English communicative competence of future medical PhDs and describes its basic components: the aim and concept component, structure component, technological component and control component. The author states that the aim and concept component is represented with the standards of the PhDs education and distance education standards in Ukraine. The structure component is constructed according to the L.V. Lymar author model of English communicative medical and academic competence, which includes cognitive part (the knowledge of general, medical and academic English, knowledge of behavior and interaction rules in medical and academic society, and the ways of cognition or learning of the student), practical (which is represented with the practical skills according to the cognitive part) and individual one (way of expressing competences according to the speaker's individual peculiarities). The author has defined that the technological component is represented with interaction of PhDs during their distance training, and the control component deals with the permanent control and correction of the students' academic progress. The article contains analysis of shaping the English communicative academic and professional competence in the future medical PhDs during their distance training, includes description of practical situation and presents ways of optimizing each component of the model.

Key words: English communicative competence, academic communication, Doctors of Philosophy, medical, Distance training.

УДК 364.62:004.738

DOI <https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series5.2022.87.11>

Логвиненко В. М., Грицанюк В. В.

**ЦИФРОВА ТРАНСФОРМАЦІЯ СУСПІЛЬСТВА ТА ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНІ
ТЕХНОЛОГІЇ В ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ФАХІВЦІВ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ:
СУЧАСНІ ВИКЛИКИ**

Характерною рисою сучасного суспільства є його цифрова трансформація. Інформаційно-комунікаційні технології активно використовуються в сфері соціального захисту та соціальної роботи, що дозволяє реалізувати безліч соціальних взаємодій у віртуальному форматі. Це вимагає використання нових підходів в організації роботи соціальних служб та установ і передбачає відповідну підготовку працівників, залучення професіоналів, здатних використовувати сучасні інформаційно-комунікаційні технології для практики соціальної роботи.

Метою статті є теоретичний аналіз особливостей використання інформаційно-комунікаційних технологій в професійній діяльності фахівців соціальної роботи. Розвиток та стрімке розширення можливостей інформаційної інфраструктури вимагають постійного оновлення репертуару використання цифрових технологій в роботі. Показано, що сучасна практика соціальної роботи передбачає створення певного віртуального продукту. Це вимагає формування нових, нетипових для соціальних працівників, професійних якостей, пов'язаних із вмінням створювати та адмініструвати інформаційні ресурси. Окреслено шляхи вдосконалення підготовки соціальних працівників, які надаватимуть послуги в умовах цифрового суспільства. Розкрито потенціал навчальних дисциплін галузі знань «інформаційні технології» у формуванні та розвитку цифрової компетентності соціальних працівників. Акцентовано на необхідності інтегрування інформаційно-комунікаційних і освітніх технологій та створенні системи професійної підготовки майбутніх

фахівців соціальної роботи в інформаційно-освітньому середовищі закладу вищої освіти. Зроблено висновок про те, що освітній процес для майбутніх фахівців має передбачати перспективно-випереджувальне навчання. Тому актуальним напрямком дослідження цієї проблеми є обґрунтування та розроблення моделі професійної підготовки фахівців соціальної роботи, яка б відповідала запитам інформаційного суспільства.

Ключові слова: цифрова трансформація, соціальний працівник, інформаційно-комунікаційні технології, професійна підготовка, соціальна послуга, соціальна робота.

Суспільство постійно перебуває в процесі змін і перетворень його структур, що викликані різними природними, політичними, соціально-психологічними, демографічними, науково-технічними та іншими факторами. Характерною рисою сучасного суспільства є його цифрова трансформація. Цифровізація це «процес впровадження цифрових технологій генерації, оброблення, передачі, зберігання й візуалізації даних у різних сферах людської діяльності» [9, с. 18]. Вона зумовлює виникнення нової парадигми соціального розвитку, в якій на основі інформаційних моделей існування людства вирішуються проблеми науки, освіти, виробництва, соціальної сфери і відбувається перебудова соціальних відносин, інститутів, норм та цінностей [3, с. 10]. Інформаційно-комунікаційні технології (ІКТ) активно використовуються в сфері соціального захисту та соціальної роботи, що дозволяє реалізувати безліч соціальних взаємодій у віртуальному форматі. Це вимагає використання нових підходів в організації роботи соціальних служб та установ і передбачає відповідну підготовку працівників, залучення професіоналів, здатних використовувати сучасні ІКТ для практики соціальної роботи.

Зростаюча роль цифровізації в усіх галузях суспільства зумовлює науковий інтерес до проблем технологізації та інформатизації різних аспектів життєдіяльності сучасної людини та відповідної модернізації професійних практик. Відтак, дослідження явища віртуалізації соціальної роботи є перспективним, затребуваним часом напрямком, що активно розробляється. Отже, загальнотеоретичні, методичні аспекти цифровізації професійної освіти майбутніх фахівців соціальної сфери, її дидактичний та соціально-виховний потенціал розглядають І. Артеменко, В. Березан, О. Рацул, В. Топольський; організаційно-педагогічні умови формування інформаційно-комунікаційної компетентності розкриті в працях В. Березан, Л. Дітковської; потребу розроблення стандарту цієї компетентності обґрунтовують А. Клішевич, Т. Лях, Р. Павлюк. Продуктивне формування професійних компетентностей засобами ІКТ вивчають В. Балахтар (теоретичний аналіз та емпіричне дослідження рівнів сформованості); Д. Данко (підготовка до медико-соціальної роботи); І. Сидорук (формування соціальної компетентності); Г. Васянович, М. Нагірняк, О. Боднар (набуття комунікативних умінь); Р. Новгородський (роль Інтернет-комунікацій для підвищення професіоналізму фахівців); Л. Руденко (значення ІКТ в самоосвіті та саморозвитку). Ряд науковців досліджує прикладні аспекти використання цифрових технологій в професійній діяльності фахівців соціальної роботи. Л. Дітковська виокремлює основні напрямки практики соціальної роботи, де можливе їхнє впровадження; Т. Семигіна визначає переваги та обмеження використання онлайн технологій в профілактичній та консультативній роботі; В. Степаненко розкриває основні форми та засоби ІКТ в соціальній профілактиці з різними групами клієнтів, Л. Данильчук – в торгівлі людьми; В. Березан аналізує їх зміст і форми в контексті роботи з дітьми з особливими освітніми потребами; О. Човган обґрунтовує використання технології Web 2.0 для організації та проведення тренінгів.

Зазначені наукові розвідки не розкривають усіх аспектів проблеми. Оскільки цифрова трансформація суспільства, як процес стрімкий і динамічний, щораз висуває нові виклики системі освіти та професійним компетентностям спеціалістів, то існує потреба постійного вдосконалення інформаційно-освітнього середовища для підготовки фахівців, що здатні повноцінно використовувати ІКТ для потреб соціальної роботи. Тому, дослідження цієї проблеми буде залишатися актуальним.

Метою статті є теоретичний аналіз особливостей використання ІКТ в професійній діяльності фахівців соціальної роботи.

Оскільки інформатизація суспільства висуває нові вимоги до підготовки спеціалістів, то, як слушно зауважує Л. Руденко, важливим аспектом підготовки фахівців соціальної сфери, який визначає рівень професійної компетентності, стає «забезпечення ефективності їхньої діяльності в умовах інформатизації сучасного суспільства шляхом опанування належним обсягом знань і вмінь щодо створення й використання інформаційних продуктів, вироблення навичок застосування ІКТ у професійній сфері» [7, с. 159].

Ще нещодавно, Л. Дітковська, розглядаючи можливості використання ІКТ в організаційному, профілактичному, діагностичному та ін. напрямках професійної діяльності звертала увагу на такі аспекти використання ІКТ в соціальній роботі як: «ведення та обробка документації; електронного документообміну; виконання повсякденних завдань планування; підтримка і консультування осіб, які опинилися у складній життєвій ситуації засобами електронної пошти. Ці завдання вимагають вмінь і впевненого володіння стандартними офісними програмами, електронними таблицями, базами даних, глобальними мережами» [1, с. 79]. Сьогодні це звучить дещо обмежено, адже розвиток та швидке розширення можливостей інформаційної інфраструктури змушують щораз оновлювати репертуар використання ІКТ в роботі. Тож вимоги, що будь-який соціальний працівник повинен вміти працювати з різними видами та носіями інформації; здійснювати пошук та відбір необхідних даних із різних джерел інформації швидко і кваліфіковано; використовувати віртуальне

середовище для комунікації з клієнтами та колегами, організації зустрічей, проведенні семінарів, вебінарів, онлайн-конференцій тощо; надсилати та отримувати електронну кореспонденцію, встановлювати комунікативні зв'язки як в офлайн так і в онлайн форматі, тощо [6, с. 163] сприймаються як очевидні. На фоні загальної цифровізації суспільства та ситуації обмежених безпосередніх міжособистих контактів, що склалася під впливом пандемії COVID-19 та воєнних дій, що нині мають місце, дистанційні форми взаємодій та навчання з допомогою ІКТ стали звичними. Досконале володіння навиками використання інформаційних ресурсів на такому рівні, як зазначалося вище, вже ні в кого не викликає занепокоєння та труднощів.

Важливим аспектом цифровізації соціальної сфери, на який доречно звернути увагу в контексті нашого дослідження, є те, що сучасна практика соціальної роботи починає потребувати не лише використання інформаційного середовища в професійній діяльності, а й, почасти, створення певного віртуального продукту. Це вимагає формування нових, нетипових для соціальних працівників, професійних якостей та вмій створювати та адмініструвати інформаційні ресурси. Пояснимо зазначену тезу.

В останніх кілька років в Україні запроваджуються інноваційні підходи до реалізації соціальної політики, які покликані сприяти ефективному розв'язанню соціальних проблем громадян, з'являються служби, які надають послуги населенню в повному обсязі в дистанційному форматі. Створюються портали електронних сервісів через які можна буде отримати соціальні послуги (напр., призначення та нарахування різних видів соціальних виплат, житлових субсидій, отримання статусів тощо) не відвідуючи установу та не витрачаючи на це багато часу. Все це вимагає широкого застосування сучасних інформаційних технологій. Відтак передбачається, що в цих службах працюватимуть спеціалісти, які мають досвід роботи з відповідними ресурсами, а також фахівці, які здійснюватимуть технічну підтримку програмного забезпечення та комплексно обслуговуватимуть інформаційну систему. Коли ж ми говоримо про послуги, що передбачають безпосередню взаємодію з клієнтом, то тут ситуація щодо використання інтернет-ресурсів виглядає дещо по-іншому. Беручи до уваги сучасні тенденції діджиталізації та прагнення клієнтів отримати необхідну інформацію про послуги в зручний для них спосіб постає потреба часткової віртуалізації (напр. звернення чи запит) та представлення діяльності інституцій в глобальній мережі Інтернет шляхом, наприклад, створення сайтів. Цілком зрозуміло, що інформаційне середовище в наданні таких послуг виконує допоміжну функцію і штатним розписом таких організацій не передбачено фахівців з ІКТ. Тому інформаційно-комунікаційний супровід діяльності, зазвичай, віддається на поталу працівників, а ті, в свою чергу, не мають можливостей створювати якісний віртуальний продукт. Таким чином виникає реальна потреба у формуванні та вдосконаленні фахівцями відповідних навиків, яку можливо реалізувати в процесі професійної підготовки.

Навчальними планами для здобувачів ступеня «бакалаврів» за спеціальністю 231 «Соціальна робота» різних закладів вищої освіти, зазвичай передбачено вивчення дисципліни, яка безпосередньо пов'язана з формуванням ІКТ-компетентності. Це може бути один з таких предметів як «Інформатика і комп'ютерна техніка», «Сучасні інформаційні системи», «Соціальна інформатика», «Цифрові комунікації» тощо. Проте, освоїти великий масив необхідної інформації та набути відповідної компетентності в межах викладу однієї дисципліни, обсяг якої, інколи, складає лише 3 кредити, видається надскладним завданням. Вирішити цю проблему можна шляхом вивчення студентами відповідних вибіркового навчальних курсів. Наприклад, в Львівському державному університеті безпеки життєдіяльності, для здобувачів освіти створена така можливість – каталог вибіркового дисциплін Університету містить широкий перелік предметів з цієї галузі знань. Відтак, студенти спеціальності «соціальна робота», окрім нормативної дисципліни «Інформаційні технології в соціальній сфері», для вивчення можуть обрати: «Основи Web-розробки», «Основи 3D-моделювання», «Основи роботи з текстовими редакторами та комп'ютерною версткою», «Прикладні програми комп'ютерної графіки та обробки зображень» «Основи графічного дизайну та проектної графіки», «Конверсія сайтів», «Управління IT-проектами», «Основи програмування», та ін. Так, курс «Основи програмування» дасть змогу майбутнім фахівцям розробляти програмне забезпечення із застосуванням процедурної та об'єктноорієнтованої парадигм програмування та застосовувати отримані знання в практичних ситуаціях; пройшовши курс «Основи Web-розробки» можна отримати необхідні знання та вміння для створення сайтів, налаштування та адміністрування Web-системи; вивчення предмету «Конверсія сайтів» дозволить не лише оволодіти інструментарієм підвищення показника відвідуваності сайту, а й покращувати контент сайту, зручність користування ним та навігацію; інші із зазначених предметів навчать створювати, обробляти та зберігати графічну інформацію, надавати створеному віртуальному продукту дизайнерських рішень, додавати динаміки та стилістики із використанням сучасних фреймворків та ін. [2].

Окрім того, із зростанням цифровізації виникає проблема захисту інформації, зокрема, персональних даних клієнтів, тому доречним буде прослухати один з курсів: «Основи кібербезпеки», «Основи технічного захисту інформації», «Захист інформації в телекомунікаційних системах», «Захист програмного забезпечення та програмні засоби захисту інформації», що дасть розуміння майбутнім фахівцям як вирізняти можливі технічні канали витоку інформації та її ознаки на об'єкті інформаційної діяльності; типові заходи технічного захисту інформації на об'єктах технічних засобів передачі інформації тощо [2]. Власне, з огляду на процеси цифровізації соціальної сфери, вивчення таких предметів набуває прикладного професійного значення.

Інша актуальна проблема, на яку необхідно звернути увагу, – використання ІКТ в безпосередній практиці соціальної роботи. Вона пов'язана не скільки з технічними питаннями, а з тим, що інформаційні

й комп'ютерні технології змінюють підходи до провадження професійної діяльності. Як зазначає Т. Семигіна «вони слугують не тільки управлінським задачам та виступають доповненням до традиційних методів роботи, а й формують принципово нові форми профілактичної, консультативної та представницької роботи. Це породжує не тільки технологічні, а й етичні питання, а також ставить нові завдання перед навчальними закладами, які готують соціальних працівників» [8, с. 270]. Відтак, перед закладами освіти постає мета здійснення підготовки соціальних працівників таким чином, щоб вони були ефективними в цифровому суспільстві та готовими вирішувати комплексні практичні проблеми, оперативно реагувати на зміни, що відбуваються; володіли критичним мисленням, креативністю, тощо. Вважаємо, що вирішенню таких завдань сприятиме інтегрування інформаційно-комунікаційних та освітніх технологій [5], а також створення системи професійної підготовки майбутніх фахівців соціальної роботи в інформаційно-освітньому середовищі закладу вищої освіти (успішні приклади якої мають місце в технічній освіті [4]). Власне застосування такого освітнього підходу сприятиме формуванню готовності майбутніх спеціалістів до здійснення інноваційної, з елементами технологічності, швидкозмінної професійної діяльності.

Висновки. Підсумовуючи слід сказати, що цифровізація суспільства зумовила осучаснення практики соціальної роботи та змушує щораз оновлювати репертуар використання ІКТ в роботі. Від соціальних працівників вимагається не лише володіння ІКТ, а й стає затребуваним вміння створювати інформаційні продукти. Отже, освітній процес для майбутніх фахівців має передбачати перспективно-випереджувальне навчання. Тому, подальше вивчення проблеми вбачаємо в обґрунтуванні та розробленні моделі професійної підготовки фахівців соціальної роботи, яка б відповідала запитам інформаційного суспільства.

Використана література:

1. Дітковська Л. Місце інформаційно-комунікаційних технологій у професійній діяльності соціальних працівників. *Збірник наукових праць ХІСТ Університету «Україна»*. 2013. № 2. С. 78-82.
2. Каталог вибіркових навчальних дисциплін для бакалаврів. Віртуальний університет Львівського державного університету. URL: <http://virt.lidubgd.edu.ua/course/view.php?id=2076>.
3. Коваль М., Литвин А. Інформаційне суспільство та професійна освіта. *Естетика і етика педагогічної дії*. 2021. № 23. С. 9-27.
4. Коваль М. Система професійної підготовки майбутніх працівників ДСНС України в інформаційно-освітньому середовищі закладу вищої освіти : монографія. Львів : ПАІС, 2019. 544 с.
5. Литвин А., Руденко Л., Козяр М. Інтегрування інформаційно-комунікаційних та освітніх технологій у вищій школі. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми* : зб. наук. пр. Київ; Вінниця: ТОВ «Друк плюс», 2021. Вип. 60. С. 263–271.
6. Новгородський Р. Інтернет-комунікації у роботі соціального працівника. *Вісник Чернігівського національного педагогічного університету. Серія : Педагогічні науки*. 2016. Вип. 133. С. 160-163.
7. Руденко Л. Самоосвіта і саморозвиток майбутніх фахівців соціального захисту в інформаційному суспільстві. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми*. 2017. Вип. 49. С. 157-160.
8. Семигіна Т. Он-лайн технології у практичній соціальній роботі *Сучасна соціальна робота*. Київ: Академія праці, соціальних відносин і туризму, 2020. 275 с. С. 267-271.
9. Чмерук Г. Цифровізація – тренд світового розвитку, який визначає розвиток економіки і суспільства. *Економічний простір*. 2020. № 153. С. 18-24.

References:

1. Ditkovska L. (2013). Mistse informatsiino-komunikatsiinykh tekhnolohii u profesiinii diialnosti sotsialnykh pratsivnykiv [The place of information and communication technologies in the professional activities of social workers]. *Zbirnyk naukovykh prats KhIST Universytetu «Ukraina»*, 2 (8), 78–82. [in Ukrainian].
2. Katalog vybirkovykh navchalnykh dystsyplin dlia bakalavriv [Catalog of elective courses for bachelors]. *Virtualnyi universytet Lvivskoho derzhavnoho universytetu*. URL: <http://virt.lidubgd.edu.ua/course/view.php?id=2076> (. [in Ukrainian].
3. Koval, M., Lytvyn, A. (2021). Informatsiine suspilstvo ta profesiina osvita [Information society and professional education]. *Estetyka i etyka pedahohichnoi dii*. № 23. S. 9–27. [in Ukrainian].
4. Koval M. (2019). Systema profesiinoi pidhotovky maibutnykh pratsivnykiv DSNS Ukrainy v informatsiino-osvitnomu seredovyshchi zakladu vyshchoi osvity [System of professional training of future employees of the SES of Ukraine in the information and educational environment of higher education]. *Lviv : PAIS*, 544 p. [in Ukrainian].
5. Lytvyn, A., Rudenko L., Koziar, M. (2021) Intehruvannia informatsiino-komunikatsiinykh ta osvitnykh tekhnolohii u vyshchii shkoli [Integration of information-communication and educational technologies in higher education]. *Suchasni informatsiini tekhnolohii ta innovatsiini metodyky navchannia u pidhotovtsi fakhivtsiv: metodolohiia, teoriia, dosvid, problemy* : zb. nauk. pr. Kyiv; Vynnytsia : TOV «Druk plus». Vyp. 60. S. 263–271. [in Ukrainian].
6. Novgorodskiy R. (2016). Internet-komunikatsii u roboti sotsialnoho pratsivnyka [Internet communication in the work of a social worker]. *Visnyk Chernihivskoho natsionalnoho pedahohichnoho universytetu. Seriia : Pedahohichni nauky*. Vyp. 133. S. 160-163. [in Ukrainian].
7. Rudenko L. (2017). Samoosvita i samorozvytok maibutnykh fakhivtsiv sotsialnoho zakhystu v informatsiinomu suspilstvi [Self-education and self-development of future social protection specialists in the information society]. *Suchasni informatsiini tekhnolohii ta innovatsiini metodyky navchannia v pidhotovtsi fakhivtsiv: metodolohiia, teoriia, dosvid, problemy*. Vyp. 49. S. 157-160. [in Ukrainian].
8. Semigina T. (2020). On-lain tekhnolohii u praktychnii sotsialnii roboti [Online technologies in social work practice]. *Suchasna sotsialna robota*. Kyiv: Akademiia pratsi, sotsialnykh vidnosyn i turyzmu. 275 s. S. 267-271. [in Ukrainian].
9. Chmeruk H. (2020). Tsyfrovizatsiia – trend svitovoho rozvytku, yakyi vyznachaie rozvytok ekonomiky i suspilstva [Digitalization is a trend of the world development defining economic and social development]. *Ekonomichnyi prostir*. № 153. S. 18-24. [in Ukrainian].

Lohvynenko V. M., Hrytsaniuk V. V. Digital transformation of society and information and communication technologies in the professional activity of social work specialists: modern challenges

Modern society is characterized by its digital transformation. Information and communication technologies are actively used in the field of social protection and social work to implement many social interactions in a virtual format. This requires the use of new approaches to organize social services and institutions and involves appropriate training of employees, the involvement of professionals capable of using modern information and communication technologies in practical social work.

The purpose of the article is a theoretical analysis of the features of the use of information and communication technologies in the professional activities of social workers. The development and rapid expansion of information infrastructure capabilities require constant updating of the repertoire of digital technologies in the work. Modern practice of social work involves the creation of a certain virtual product. This requires the formation of new, atypical for social workers, professional qualities associated with the ability to create and administer information resources. The ways to improve the training of social workers who will provide services in a digital society are outlined. The potential of educational disciplines in the field of knowledge "information technology" to develop social workers' digital competence is revealed. The need to integrate information and communication and educational technologies and create a system of professional training of future social workers in the information and educational environment of higher education is emphasized. It is concluded that the educational process for future professionals should include advanced training. Therefore, a promising area of researching this problem is to substantiate and develop a model of social workers' professional training, which would meet the demands of the information society.

Key words: digital transformation, social worker, information and communication technologies, professional training, social service, social work.

УДК 372.881.1

DOI <https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series5.2022.87.12>

Лютвієва Я. П., Полежасва О. В.

ЦИФРОВЕ НАВЧАННЯ: КЛЮЧОВІ ТЕРМІНИ ТА ПОНЯТТЯ

У XXI столітті вибух інформаційних та комунікаційних технологій збільшив використання цифрових пристроїв для багатьох цілей у робочій сфері та у формальній та неформальній освіті. Технології відіграють вирішальну роль у нашому повсякденному житті, і це змушує професіоналів, педагогів та учнів знову замислитись над своїми основними принципами, щодо використання технологій для перепроєктування або реорганізації системи освіти та навчання. Крім того, ці технологічні пристрої відіграють важливу роль, допомагаючи учням та викладачам отримати більше користі від них.

У статті розглядається проблема визначення широкої концептуальної теорії застосування передових технологій в освітніх установах, особливо у вищій освіті. Стаття починається з обговорення численних та заплутаних значень електронного навчання у відповідній літературі. Окреслено перехід до вивчення проблеми становлення студентів у центрі навчального процесу та розвиток їх здібностей до самостійного навчання. Виявлено помітні прогалини у дослідженнях електронного навчання та проаналізовано деякі невід'ємні проблеми, властиві як проведенню значущих досліджень передових технологій в умовах навчання/викладання, так і їх фактичному впровадженню. У дослідженні визначено основні терміни, пов'язані з цифровою освітою такі як: електронне навчання, онлайн-навчання, цифрове навчання та дистанційне навчання.

Метою статті є виявлення та порівняння основних видів цифрового навчання та терміни, пов'язані з цими формами освіти методом визначення основних термінів, пов'язаних з дистанційною освітою та порівняння ключових елементів цифрового навчання.

Ця робота чітко охоплюватиме вищезгадані поняття. По-перше, у ній представлені смислові елементи. По-друге, дається концептуальне визначення електронного навчання, цифрового навчання, онлайн навчання та дистанційного навчання. Нарешті, аналізується термінологія, що використовується у різних видах навчання.

Ключові слова: цифрове навчання, онлайн навчання, онлайн освіта, змішане навчання, сучасна освіта, види навчання, адаптивне навчання, е-навчання.

Впровадження цифрових технологій в освіті за останній рік прискорилося запаморочливими темпами. Такі концепції, як відеолекції, дистанційне навчання та онлайн-іспити, проникли в освітній простір і зробили революцію в тому, як викладачі викладають, а студенти навчаються.

Безсумнівно, інтеграція інформаційних технологій в освіту пришвидшуватиметься і зрештою онлайн-освіта стане її невід'ємним компонентом. Дослідження показують, що онлайн-навчання сприяє кращому запам'ятовуванню інформації та займає менше часу. Крім того, віддалене онлайн-навчання дає студентам та викладачам більше гнучкості у навчанні та роботі з дому.

Освіта є невід'ємною частиною життя людей. Сьогодні освіта значно різноманітніша, ніж у 1950-ті роки, завдяки вдосконаленню методів викладання та іншим видатним винаходам, які реалізують очевидні методи навчання.